

BURHANETTİN
TEPSİ

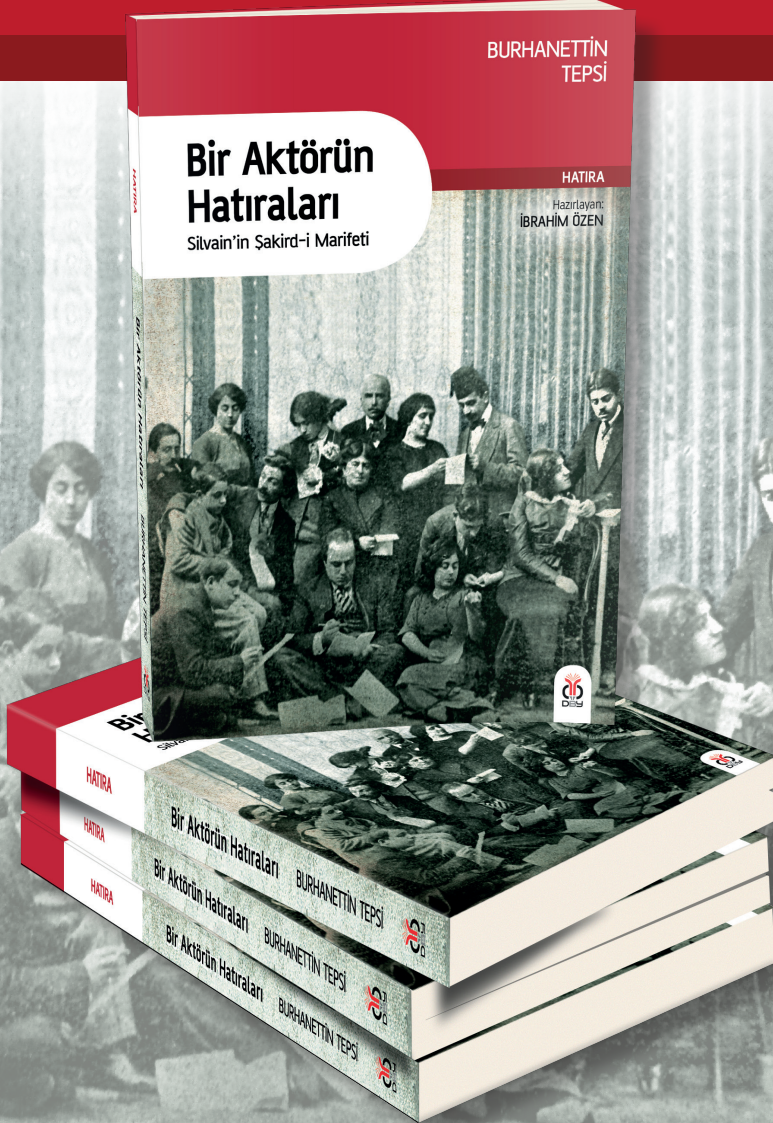
Bir Aktörün Hatıraları

Silvain'in Şakird-i Marifeti

HATIRA

Hazırlayan:
İBRAHİM ÖZEN

Bir Aktörün Hatıraları

Silvain'in Şakird-i Marifeti

HATIRA

Yayına Hazırlayan
İBRAHİM ÖZEN

İBRAHİM ÖZEN, 1987 yılında İzmir’de doğdu. İlk ve orta öğretimini burada tamamladı. Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2009 yılında mezun oldu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı alanında, 2011 yılında “Edebiyat Tarihlerinin Yeni Türk Edebiyatına Yaklaşımı” başlıklı teziyle yüksek lisans; 2016 yılında “Hatıratlarda Siyasi, Sosyal ve Kültürel Hayat [1930-1950]” başlıklı teziyle doktora eğitimini tamamladı. Çeşitli dergilerde Yeni Türk Edebiyatı alanında yayınlanmış makale ve denemeleri bulunmaktadır.

İçindekiler

Takdim	7
Burhanettin Tepsi'nin Hayatı	9
Ailesi	9
Çocukluk Yılları, Eğitimi, Tiyatroya ve Sanata İlgisi	10
Batı'ya Açılan Pencere: Marsilya Yılları ve Mösyö Sénaque.....	13
Mezuniyet, Memuriyet ve Devam Eden Tiyatro Sevgisi.....	15
Tiyatro Eğitimi İçin Önce Mısır Sonra Fransa.....	17
II. Meşrutiyet Döneminde İstanbul'daki Tiyatro Hayatı.....	20
Yurt Dışı Turneleri ve Tekrar Fransa	25
II. Dünya Savaşı Nedeniyle Yurda Dönüş	26
Tiyatro Tarihimizdeki Yeri.....	28
Kaynaklar	31

BURHANETTİN TEPŞİ'NİN HATIRALARI

Ben Kimim?	35
Ne İçin, Neden, Nasıl Aktör Oldum?	137
Beyoğlu Melikeleri 1904	145
1913 Yılında Paris'te Bir Aşk Gecesi.....	148
Şahane Bir Kadın!.....	153
Şaheser Bir Türk Güzeli Aranyor!.....	157
Otuz Senelik Bir Hatıra... ..	160
1936'da Fransa'da Bir Denizkızı.....	163

RÖPORTAJLAR

Türk Sahnesinin Eski Sanatkârı Burhanettin Tepsi.....	169
<i>Röportaj: Feridun Kandemir</i>	
Burhanettin ve Seniye Tepsi ile Bir Görüşme.....	174
<i>Röportaj: K. Gencay</i>	
Fotoğraf Listesi ve Kaynakları.....	181
Dizin	185

Takdim

Hatıralar, yazarının yaşadığı, şahit olduğu ve işittiği olaylar çevresinde hayatını anlattığı edebî metinlerdir. Hatıra metinlerinde dikkati dış dünyaya dönük olan yazar, hayatındaki önemli olaylarla birlikte yaşadığı devrin iz bırakan siyasî, sosyal, kültürel ve edebî meselelerini kendi bakış açısıyla anlatır. Böylelikle hatıra yazarı, bir dönemin tanıklığını yaparak toplumu ilgilendiren pek çok meseleye ışık tutar. Hatıra türündeki metinlerin değeri de bu özelliğinde gizlidir. Burhanettin Tepsi'nin hatıraları, II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet dönemindeki siyasî ve sosyal hayat ekseninde tiyatro çalışmalarından bahsettiği için kıymetlidir.

Hazırlanan bu kitap, Burhanettin Tepsi'nin 1940 yılından itibaren çeşitli dergi ve gazetelerde kaleme aldığı hatıra yazılarının derlenmiş halidir. *Politika* gazetesinde otuz altı tefrika devam eden "Ben Kimim?" başlıklı hatıra serisi, kitabın ana malzemesini oluşturur. Burhanettin Tepsi, doğumundan II. Meşrutiyet'in ilk yıllarına kadar süregelen hayatını anlattığı bu hatıralarda, İstanbul'daki tiyatro sahneleri ve toplumdaki tiyatro algısı hakkında izlenimlerine yer verir. Mekteb-i Sultânî'den mezun olduktan sonra Sadâret-i Uzmâ Dairesi'nde tercüman yardımcısı olarak görev yapması münasebetiyle II. Abdülhamid döneminin siyasî hayatına yönelik şahit olduğu olayları nakleder. Paris'te geçirdiği iki yıldan bahsettiği bölümlerde ise şehrin sanat hayatına dair gözlemlerini aktarır.

Burhanettin Tepsi, *Yeni Halk* gazetesi ile *Perde ve Sahne* dergisinde, kronolojik bir sıra takip etmeyen birbirinden bağımsız olaylar

etrafında, II. Meşrutiyet'ten sonraki hatıralarını kaleme alır. Yedi yazıdan oluşan bu hatıralar, aktörün II. Meşrutiyet dönemindeki tiyatro hayatına kaynaklık edebileceği gibi Fransa'daki sahne faaliyetlerini aydınlatacak niteliktedir.

Perde ve Sahne dergisindeki “Ne İçin, Neden, Nasıl Aktör Oldum?” başlıklı yazı, *Politika* gazetesindeki hatıraların özetlenmiş halidir. Ancak yazılar arasında birbirini desteklemeyen çelişki ifadeler bulunmaktadır. Söz konusu yazının çalışmaya dâhil edilmesi bu nedenledir. Kitaptaki iki röportaj yazısı ise Burhanettin Tepsi'nin hayatıyla ilgili bilinmeyen hususları ihtiva ettiği ve hatıralarını barındırdığı için çalışma kapsamındadır.

Kitabı hazırlarken metni daha anlaşılır kılmak için birkaç hususa dikkat edilmiştir. Hatıra metinlerinde oldukça fazla eski harfli ve Fransızca kelime yer almaktadır. Günümüzde pek kullanılmayan bu kelimelerin sözlük anlamı, sadece ilk geçtikleri yerde, köşeli parantezlerle verilmiştir. “Ben Kimim?” başlıklı hatıra yazısındaki parantez içi bilgiler ise Burhanettin Tepsi'ye aittir.

Gazete sayfalarında kalan hatıra metinlerindeki pek çok cümle dizgi hatası, anlatım bozukluğu, “ve” edatlarıyla birbirine bağlanan uzun cümlelerden dolayı açık ve anlaşılır değildir. Bu tür cümlelere birkaç yolla müdahale edilmiştir. Dizgi hatası ve anlatım bozukluğu olanlara, cümleyi tamamlayan kelime eklenmiş, gerektiği yerde de cümle içindeki kelimelerin yerleri değiştirilmiştir. “Ve” edatlarıyla birbirine bağlanan dört-beş satırlık uzun cümlelerde ise anlamın bittiği yerde nokta konarak kısaltmaya gidilmiştir. Sadeleştirmeye dair metne hiçbir şekilde müdahale edilmemiştir.

Hatıra metniyle ilgili bir diğer mesele, Fransız sanatçıların isimlerinin ve Fransızca tiyatro terimlerinin okunduğu gibi kaleme alınmasıdır. Daha da önemlisi, metnin muhtelif yerlerinde karşımıza çıkan aynı isim ve terimin farklı harflerle yazılmasıdır. Bu tür kelimeler standart bir yazıma kavuşturulmak için Fransızca yazımları esas alınarak metne aktarılmıştır.

İbrahim Özen
Ankara, 2018

Burhanettin Tepsi'nin Hayatı

AİLESİ

Burhanettin Tepsi, 7 Haziran 1882 yılında İstanbul Fatih'te Kabasakal Mahallesi'nde dünyaya gelir. Babası Tarsus eşrafından Mısrızâde Ali Rıza Efendi'nin oğlu Yusuf Neyyir'dir. Annesi, Sultan Abdülmecid'in kahvecibaşısı olan Ali Bey'in kızı Ferhande Hanım'dır.¹

Burhanettin Tepsi'nin babası Yusuf Neyyir, edebî eserleri bulunan sanat ve edebiyata aşina bir kişiliktir. Onun iki ciltlik *Gülzâr-ı Hayâl* adlı romanıyla, *Tasvîr-i Sebat*, *Sıdk-ı Canân*, *Esrâr-ı Aşk*, *Tedbirsizlik* adını taşıyan tiyatro eserleri vardır. Saydığımız bu eserlere bir de Lamartine'den tercüme ettiği *Graziella*'sını eklemek gerekir. Osmanlı Devleti'nde çeşitli devlet kademelerinde görev yapan Yusuf Neyyir, 17 yaşında çalışma hayatına atılır. Hâriciye Nezâreti ve Maârif Nezâreti'nde memurluk yapar. Mekteb-i Mülkiye ve Dârü'l-Muallimîn'de şiir ve inşâ dersleri verir. 1880'de Mekteb-i Hukuk'ta edebiyat öğretmenidir.² 14 Ekim 1884'te, Hâriciye Nezâreti Umûr-ı Hukuk-ı Muhtelite müdürü iken 28 yaşında vefat eder.³ Babasının vefatında Burhanettin Tepsi iki yaşındadır.

¹ Burhanettin Tepsi, “Ben Kimim?”, *Politika*, 21 Ekim 1940, s. 3.

² Buket Ülger, *Yusuf Neyyir'in Tiyatroları*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014, s. 1-2.

³ Buket Ülger, Yusuf Neyyir'in 1846 yılında doğduğunu belirtir (Ülger, *a.g.t.*, s. 1). Bu durumda Yusuf Neyyir'in 38 yaşında vefat etmiş olması gerekir.

Üç çocuklu bir ailenin en küçüğü olan Burhanettin Tepsi'nin Ayşe Müşkât Hanım ve Muhteşem Seyfeddin Bey adında iki kardeşi vardır. Ayşe Müşkât Hanım, babasının vefatından “biraz evvel”, on üç yaşına bastığı 1883 yılında Hacı Tefik Bey'in oğlu Asaf Bey'le evlenir.⁴ Seyfeddin Bey ise Mekteb-i Sultânî'den 1893 yılında mezun olduktan sonra öğrenim gördüğü okulda gece dersleri için muallim muavini tayin edilir.⁵ Daha sonra II. Abdülhamid'in “hususî polisi bulunan”⁶ Mösyö Bonin'in yanında mütercim olur. 1895 yılından itibaren çeşitli elçilik görevleriyle Odesa, Bükreş, Washington, Petersburg, Marsilya, Roma ve Brüksel'de bulunur.⁷

Burhanettin Tepsi'nin annesi genç yaşta dul kaldığından Zaptiye Nezâreti Evrak Müdürü Tefik Bey'le evlenir. Annesinin Tefik Bey'den Ferdi Selek adında bir erkek çocuğu dünyaya gelir.

ÇOCUKLUK YILLARI, EĞİTİMİ, TİYATROYA VE SANATA İLGİSİ

Yusuf Neyyir, vefatından önce Üsküdar Nuhkuyusu'nda, “mükemmel bir bahçe içinde bulunan”⁸ on odalı ev yaptırır. Burhanettin Tepsi'nin çocukluk yılları bu evde geçer. Küçük yaşta babasız kaldığı halde yoksulluk çektiği söylenemez. Zaptiye Nezâreti mektupçusu olan amcası Tahir Efendi, dedesinden kalan mirastan annesine

Ancak Burhanettin Tepsi, hatıralarında babasını 28 yaşında kaybettiğini açıklar (Tepsi, a.g.y., s. 3). Taha Toros, Burhanettin Tepsi'nin verdiği bilgiyi destekler içerikte, Yusuf Neyyir'in 1856 yılında doğduğu ve 28 yaşında vefat ettiği bilgisini verir (Taha Toros Arşivi, “Yusuf Neyyir”.<http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/30424/001552174007.pdf?sequence=1&isAllowed=y>).

⁴ Tepsi, a.g.y., s. 3.

⁵ Tepsi, a.g.y., 22 Ekim 1940, s. 3.

⁶ Tepsi, a.g.y., 23 Ekim 1940, s. 3.

⁷ Taha Toros Arşivi, “Seyfeddin Bey”. <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/30421/001552172007.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁸ Tepsi, a.g.y., 21 Ekim 1940, s. 3.

Fotoğraf Listesi ve Kaynakları

- Burhanettin Tepsi- Sahne Hazırlığında** 33
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkârı Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 10.
- Yusuf Neyyir Bey** 36
Taha Toros Arşivi, İstanbul Şehir Üniversitesi, <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/30423/001562094008.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Seyfeddin Bey** 43
Taha Toros Arşivi, İstanbul Şehir Üniversitesi, <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/handle/11498/30449>.
- Burhanettin Tepsi- Sadâret-i Uzmâ Tercüman Muavini İken ...** 57
Burhanettin Tepsi, “Ne İçin Neden Nasıl Aktör Oldum?”, *Perde ve Sahne*, Ağustos 1941, sayı 5, s. 10.
- Burhanettin Tepsi- Tiyatro Kumpanyası Oyuncuları ile Taksim Bahçesi'nde** 66
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkârı Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 11.
- Tepebaşı Tiyatrosu** 70
Taha Toros Arşivi, İstanbul Şehir Üniversitesi, <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/12392/001508579006.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

- 7- **Eugène Silvain**..... 88
Bibliothèque Nationale de France, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53092209g.r=silvain?rk=321890;0>.
- 8- **Burhanettin Tepsi- Marquis de Priola Rolünde** 97
Burhanettin Tepsi, “Ne İçin Neden Nasıl Aktör Oldum?”, *Perde ve Sahne*, Ağustos 1941, sayı 5, s. 10.
- 9- **Juliette Lambert**..... 102
Bibliothèque Nationale de France, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b8513900m.r=juliette%20adam?rk=64378;0>.
- 10- **Eugénie Segond-Weber** 104
Bibliothèque Nationale de France, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53147222m.r=Eug%C3%A9nie%20Segond-Weber?rk=321890;0>.
- 11- **Comédie Française** 106
Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/topic/Comedie-Francaise>.
- 12- **Burhanettin Tepsi- Neron Rolünde**..... 109
Resimli Kitap, “Şehrimizde Milli Tiyatro”, Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer, TTK, c. 1, sayı 1-6, Ankara 2017, s. 109.
- 13- **Louise Silvain** 125
Bibliothèque Nationale de France, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53016268d.r=Louise%20Silvain?rk=42918;4>.
- 14- **Suzan Hanım**..... 132
Musavver Muhit, sayı 18, 26 Şubat 1324, s. 281.
- 15- **Burhanettin Tepsi- Bir Sahne-i Cinnet Rolünde**..... 133
Resimli Kitap, Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer, TTK, c. 1, sayı 1-6, Ankara 2017, s. 308.
- 16- **Burhanettin Tepsi**..... 137
Burhanettin Tepsi, “Ne İçin Neden Nasıl Aktör Oldum?”, *Perde ve Sahne*, Ağustos 1941, sayı 5, s. 10.
- 17- **Eugène Silvain**..... 142
Bibliothèque Nationale de France, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53016294v.r=Eug%C3%A9ne%20Silvain?rk=128756;0>.

- 18- **Burhanettin ve Seniye Tepsi** 161
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkâri Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 12.
- 19- **Burhanettin Tepsi**..... 167
Taha Toros, *O Güzel İnsanlar*, Aksoy Yay., İstanbul, 2000.
- 20- **Burhanettin ve Seniye Tepsi- Paris Sahnelerinde Şarka Ait Bir Sahne**..... 170
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkâri Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 11.
- 21- **Seniye Tepsi**..... 171
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkâri Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 10.
- 22- **Seniye Tepsi**..... 175
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkâri Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 12.
- 23- **Burhanettin- Seniye Tepsi Tiyatrosuna Ait Bir İlan** 175
Yeni Halk, 8 Şubat 1944, s. 2.
- 24- **Burhanettin Tepsi- Napolyon Bonapart Rolünde** 176
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkâri Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 10.
- 25- **Burhanettin Tepsi- Sahne-i Osmaniye Oluşumunda Heyet-i Edebiyye Azalarıyla Birlikte** 177
Musavver Muhit, sayı 4, 13 Teşrin-i Sani 1324, s. 54.
- 26- **Burhanettin Tepsi- Tezer Piyesinde Rişar Rolünde**..... 177
Musavver Muhit, sayı 22, 6 Mart 1325, s. 348.
- 27- **Burhanettin Tepsi- Eşber Rolünde** 177
Resimli Kitap, Haz. Arslan Tekin, Ahmet Zeki İzgöer, TTK, c. 1, sayı 1-6, Ankara 2017, s. 616.
- 28- **Burhanettin ve Seniye Tepsi- Mısır Seyahatinde**..... 178
Feridun Kandemir, “Türk Sahnesinin Eski Sanatkâri Burhanettin Tepsi”, *Yeni Mecmua*, cilt 4, sayı 66, 2 Ağustos 1940, s. 11.

Dizin

A

Abbas Hilmi Paşa 99
Abdi 39, 71, 137
Abdullah Zühdü 134
Abdurrahman Şeref Bey 41, 45
Abdülhak Hâmid Tarhan 44, 67, 122, 130, 132, 133, 134, 140, 141, 144, 170, 171, 175, 176, 177
Abdülhamid II 41, 42, 47, 51, 53, 54, 70, 83, 89, 91, 94, 113, 118, 124, 129, 131, 133, 134, 139, 141, 143, 146
Abdülmeccid, Sultan 69
Abdülvehhab 41, 44
Abud Efendi 94, 141
Adviye Hanım 44
Ahmed Cevdet 121, 141
Ahmed Fehim 69, 160, 161, 172
Ahmed Hikmet Müftüoğlu 42, 65, 68, 130, 131, 140, 143, 144, 176
Ahmed İhsan Tokgöz 69, 129, 140
Ahmed Midhat Efendi 67, 134, 140
Ahmed Rıza Bey 113, 126
Ahmed Samim 135
Ahmed Şuayb 62
Ahmed Vefik Paşa 69
Ala Bell Orientale 118

Albert Lambert 148
Alexandre Dumas 53, 141
Alfred de Musset 48, 53
Ali, Başmâbeyinci 96
Ali Galib 46
Ali Kemal 134
Alphonse Daudet 69
Amfi Tiyatro 66, 79
Anatole France 122
Andromaque (Jean Racine) 121, 138
Arsen Lupen 177
Asaf Bey 37, 43, 57
Âsım Bey, Şifre Müdürü 91, 92
Avlonyalı Mehmed Ferid Paşa 57, 59, 61, 73, 75, 76, 140, 145

B

Baba Ramiz 162
Bâbiâli 73, 88, 93
Baha, Avukat 68
Bahri Paşa 94, 141
Bajazet (Jean Racine) 121
Balmumcu 137
Behzat Haki Butak 176
Belâlı Roza 96
Bertrand 131
Binemeciyan 69

Bir Sinek 49
Boğaziçi Geceleri (Burhanettin Tepsi) 154, 178
Bonin 41
Britannicus (Jean Racine) 104
Burhanettin Tepsi 56, 88, 102, 109, 122, 130, 131, 132, 133, 134, 150, 151, 159, 161, 162, 169, 170, 174, 176, 178, 179
Büyükada 56, 62, 67, 82
Büyük Behzat. bkz. Behzat Haki Butak
Büyük Fredrik 177

C-Ç

Cafe Americain 110
Cafe de Globe 113
Café de la Paix 100
Café de la Régence 112
Café de Madrid 107
Casino de Paris 154, 155
Cecille Sorelle 119
Celâl Esad Arseven 83
Celâl Sahir Erozan 62, 135
Cemaleddin Efendizâde Muhtar Bey 62
Cenab Şahabeddin 44, 48, 131
Cevad Bey, Başkâtip 135
Cezmi Ar 175
Cezmi (Namık Kemal) 135
Charles Le Bargy 119, 121, 141
Comédie Française 103, 106, 107, 111, 119, 121, 122, 143, 148
Concordia Tiyatrosu 63, 65, 138
Coqueline 71
Cyrano de Bergerac (Edmond Rostand) 53
Çerkez Mehmed 55, 75, 76, 78
Çifte Yumurcaklar 69
Çoban 40

D

Damat Mahmud Paşa 118, 136
Delvaire 148

Demircilerin Gururu 49
Du Contrat Social (Jean Jacques Rousseau) 51

E

Edmond Rostand 53, 70
Emile François Zola 53
Enghien Gazinosu 118
Envâr-ı Maârif 39, 137
Enver Paşa 128, 129, 157
Ercüment Ekrem Talu 67
Ertuğrul Muhsin. bkz. Muhsin Ertuğrul
Esad Toptani 153
Eşber (Abdülhak Hâmid Tarhan) 176, 177

F

Fehim Paşa 55, 63, 82, 147
Ferah Tiyatrosu 160
Ferdî Selek 44, 46, 123
Ferhande Hanım 36
Ferid Paşa. bkz. Avlonyalı Mehmed Ferid Paşa
Finten (Abdülhak Hâmid Tarhan) 122, 123, 175, 177
Folies Bergère Tiyatrosu 22, 153, 154, 172
François Joseph Talma 138
Fransız Ferid 41
Fransız Tiyatrosu 43, 47
Fromont jeune et Risler aîné (Alphonse Daudet) 69
Fuad Babanzâde 41

G

Gabriel Banunucio 132
Galatasaray Sultânîsi. bkz. Mekteb-i Sultânî
Gemma 83, 84, 85, 86, 88, 89, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113
Genç Fremon Büyük Risler (Ahmed İhsan Tokgöz) 69

Germaine Kure'or 153, 154, 155, 156
Gilbert 124
Graziella (Lamartine) 38
Güllü Agop 38, 69

H

Halid Ziya Uşaklıgil 65, 140, 143, 176
Halil Rifat Paşa 58
Hamlet 172, 177
Hasan Paşa 55
Hasan Paşazâde İsmet 63
Haydar Fazıl Paşa 97, 99, 102, 111, 122, 141, 143
Haydar Paşa. bkz. Haydar Fazıl Paşa
Hayreddin Bey 57, 58, 74, 75
Henri Bernstein 72
Henri Lavedan 132, 172
Henry Bataille 72
Hitler 171
Hocanın Telâşi 172
Hotel Bristol 158
Hotel de Faraana 97
Hotel Modern 63
Hüseyin Cahid Yalçın 62, 65, 140, 169
Hüseyin Kami 136, 144
Hüseyin Nazmi Bey 46
Hüseyin Rahmi Gürpınar 176
Hüseyin Sîret Özsever 44

İ

İbnürrefik Ahmed Nuri 68
İbrahim Haşim 42
İ. Galip Arcan 144, 176
İkdam 121, 127, 134, 141
İsmail Müştak Mayakon 169
İsmet Bey, Esvapçıbaşı 135
İttihad ve Terakki Cemiyeti 68, 89, 113, 127, 134
İzzet, İkinci Kâtip 96
İzzet Melih Devrim 62, 89, 121, 130, 132, 134, 141

J

Jean Jacques Rousseau 51
Jean Racine 53, 104
Jeanne Fibri 47
Julia Bartet 122, 148
Juliette Lambert 102, 103, 122

K

Kadri, Serhafiye 60
Kahvecibaşı Ali Bey 36, 37, 49
Kambur Mehmed 137
Kâmil Paşa 94
Kapuçelli 146
Karakin Ekmekçiyan 135
Kavuklu Hamdi 71
Kel Hasan 39, 71
Kemal Emin Bara 136, 144
Kemâni Zeki Bey 46
Kerem ile Aslı 163
Kevork Saryan 42
Komik Hakkı 137
Kral Oidipus 138, 148
Kristal Gazinosu 63
Kuzu (Muallim Naci) 45
Küçük İsmail 71

L

La Bruyère 97
La Dame Aux Camélias (Alexandre Dumas) 48, 70, 123
L'Aiglon (Edmond Rostand) 53, 70
Lamartine 38
La Rafale (Henry Bernstein) 72
Le dème du monde 106
Le Figaro 100, 123
Le Journal 47, 100
Le Marbrier (Alexandre Dumas) 141
Le Marquis de Priola (Henri Lavedan) 97, 121, 132, 141
Leonney Bourget 122
Le Petit Parisien 100

Les deux gones 69
Le Temps 118
Le Voleur (Henry Bernstein) 72
Louis Rambert 83
Lucien Guitry 122
Lütfiye Hanım 46

M

Madam Adam. bkz. Juliette Lambert
Mahrec-i Aklâm-ı Şahane 36
Maman Colibri (Henry Bataille) 72
Manyasizâde Refik Bey 133
Marcel Proust 122
Marie Ribal 50, 54
Marion de Lorme (Victor Hugo) 107
Marsilya Lisesi 139
Maskot 138
Maten 47
Max Linder 109
Mehmed Ali Nisfet 39
Mehmed Ali Paşa 98
Mehmed Enis 42
Mehmed Ferit Bey 123
Mehmed Rauf 44, 65, 140, 169, 176
Mehmed Reşad 73
Mekteb-i Sultânî 37, 38, 40, 41, 42, 47, 49, 50, 51, 56, 90, 97, 104, 137, 139, 140
Mesrutiyet 127
Minakyan 39, 69, 71, 137, 160, 161
Minakyan Kumpanyası 69, 135, 137, 138, 141
Mısırlı Ömer Paşa Sultan 116
Mısırzâde Ali Efendi 36
Midhat Paşa 128
Millet Bahçesi 137
Moliere 69
Mounet Sully 72, 107, 108, 119, 122, 138, 148
Muallim Naci 42, 44, 45
Muhsin Ertuğrul 144, 172, 176
Musâhibzâde Celâl 68, 69

Mutasarrıf Hamdi Bey 80
Muvahhit 144, 176
Muzıka-i Hümâyün 70
Müçtehit 177
Müddeiumumî Hallers 160, 177
Münir Nigar 134
Münir Paşa 113
Müsabah 127, 134
Müşkât Hanım 37, 46

N

Namık Kemal 44, 128, 133, 135, 170, 177
Napolyon 106, 149, 175, 177
Naum Paşa 57
Nazım Bey, Doktor 127
Neron 104, 107, 109, 112, 123, 176, 177
Nesteren (Abdülhak Hâmid Tarhan) 140, 177
Nihal Baban 175
Nîl Otelî 100
Növber Hanım 39

O

Odéon Tiyatrosu 138, 172
Opera Comique 118
Orhan Tahsin 61
Osman Hamdi Bey 140, 176
Osmanlı Dram Kumpanyası 137
Otel Emperyal 82
Othello 68, 69, 177

P

Paul Hervieu 122
Paul Mounet 107
Pera Palas Otelî 72, 75, 79, 145, 158, 159
Pierre Corneille 53
Pierre Loti 122
Prens Sabahaddin 118, 136
Prince Rigadin 109
Psalti 146

R

Rağna Bey 56
Raşit Rıza Samako 172
Ravza-i Terakki Mektebi 39, 137
Recaizâde Mahmud Ekrem 42, 44,
66, 67, 140, 143, 169, 176
Refi Cevad Ulunay 41
Régis Delbeuf 129
Resneli Niyazi Bey 128, 129
Reşad Efendi. bkz. Mehmed Reşad
Reşad Halis 41, 44, 63, 113, 114, 115
Reşad Rıdvan 68, 69, 133, 141
Rıdvan Paşa 65, 68, 130
Rıfat Paşa 126
Rıza Tefvik Bölükbaşı 62, 128
Royal Tiyatrosu 153
Ruy Blas (Victor Hugo) 72, 111, 138
Rüştü Paşa 85

S-Ş

Sabah 75, 127, 134
Sabah Hürriyet (Hüseyin Kami) 136
Sadeddin Bey 39, 48
Salih Feridun 42
Salih Keramet 42
Samih Rıfat 127, 134
Sans-Culottes 153
Sarah Bernhardt 70, 103
Saşa Film 157, 158
Segond-Weber 103, 107, 108, 110,
111, 112, 113, 119, 121, 122, 123,
125, 126, 148
Selahaddin Refik 41, 42, 68, 130
Selim Sırrı Tarcan 128, 169
Sénaque 50, 99, 139
Seniye Tepsî 161, 163, 164, 165, 171,
174, 175, 176, 178
Servet-i Fünûn 44
Servîr (Henri Lavedan) 172
Seyfeddin Bey 37, 43, 137

Silvain 72, 73, 88, 99, 100, 101, 103,
110, 111, 112, 113, 118, 119, 121, 122,
123, 124, 125, 126, 143, 148, 149, 171
Sporting Club 127
Stamboul 129
Suriyeli Şefik 55
Suzan Hanım 132
Süleyman Fehmi Bey 65
Süleyman Nazif 131, 172, 176
Süreyya Paşa 130
Süreyya Tiyatrosu 162
Şadi 144, 176
Şahabeddin Süleyman 135
Şarlok Holmes 177
Şehir Tiyatrosu 130, 174, 179
Şehzadebaşı 70, 137, 160
Şepert Oteli 97
Şinasi 44
Şükrü Bey 39

T

Tahir Efendi 38
Tahsin, Başkâtip 60
Tahsin Bey, Mutasarrıf 96
Tahsin Nahid 135
Taksim Bahçesi 65, 66
Tan 47
Tanin 127
Tank (Abdülhak Hâmid Tarhan) 67,
130, 131, 132, 133, 171, 177
Tasvîr-i Sebat (Yusuf Neyyir) 38
Teodoraki Fâler Bey 49
Tepebaşı Bahçesi 64, 65, 79, 127, 129,
130, 140, 141
Tepebaşı Tiyatrosu 48, 71, 72, 131,
134, 138, 157, 169, 174, 176
Tercümân-ı Hakikat 127, 134
Tevfik Fikret 42, 44, 48, 56, 89, 131, 176
Tevfik Paşa 43, 46, 59, 72, 139
Tezer (Abdülhak Hâmid Tarhan) 177
Tokatlıyan 41, 65, 87, 89, 157

Ü

Üstad-ı Azam. bkz. Abdülhak Hâmid
Tarhan

V

Vafyadis 153
Vahan Efendi 65
Vatan Yahut Silistre (Namık Kemal) 177
Victor Hugo 72, 103, 111
Viktor Haçikyan 96
Voltaire 53, 106

Y

Yakup Kadri Karaosmanoğlu 135
Yani Lokantası 133
Yeni Gazete 134
Yervant Tolayan 68, 69
Yıldız Sarayı 41, 54, 58, 59, 60, 70, 71,
75, 90, 93, 129, 131, 134, 135, 146
Yorgancı Bahçesi 65
Yusuf Neyyir 36, 37

Z

Ziver Bey 20, 130
Ziya Paşa 44, 45

Bir Aktörün Hatıraları

Silvain'in Şakird-i Marifeti

BURHANETTİN TEPŞİ
(1882–1947)

Yurtdışında tiyatro eğitimi alan ilk Türk aktörler arasındadır. İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya gelmiştir. Roman, tercüme ve tiyatro eserleri bulunan Yusuf Neyyir'in üçüncü çocuğudur. Üsküdar'daki Valide Camii'nde mahalle mektebinde okur. Envâr-ı Maarif, Ravza-i Terakki Mektebi ve Mekteb-i Sultânî'de eğitim hayatını sürdürür. Sadâret-i Uzmâ Dairesi'nde tercüman yardımcısı olarak görev yaparken, 1906 yılında Fransa'ya gidip iki yıl konservatuar eğitimi alır. Comédie Française sanatkârlarından Eugéne Silvain ile Segond-Weber'in özel tiyatro derslerine katılır. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a dönüp kurduğu tiyatro kumpanyası ve çeşitli tiyatro topluluklarıyla sahne hayatındadır. Dârülbedayî-i Osmanî'nin ilk öğretmenleri arasında yer alır. I. Dünya Savaşı'ndan sonra pek çok ülkeye turneler düzenler. Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1940'a kadar tiyatro faaliyetlerini Fransa'da yürüten Burhanettin Tepsî, yurda döndüğünde Burhanettin-Seniye Tepsî Tiyatrosu'yla İstanbul semtlerinde, Anadolu şehir ve kasabalarında eşile birlikte sahnededir.

Türk tiyatrosunun gelişmesinde önemli hizmetleri bulunan Burhanettin Tepsî, Fransız dramlarını ülkemize getiren, Abdülhak Hâmîd'in eserlerini sahneye uyarlayan ve Türk tiyatrosuna batılı bir görünüm kazandıran öncülerdendir. Aynı zamanda Muhsin Ertuğrul, İsmail Galip Arcan, Şadi ve Afife Jale gibi yaşadığı dönemdeki tiyatro heveslisi gençlerin yetişmesinde rol oynamıştır.

Bu kitap, Burhanettin Tepsî'nin hayatına dair bir araştırma yazısını, süreli yayın sayfalarında kalan hatıralarını ve kendisiyle yapılan röportajları içerir.

Burhanettin Tepsî'nin hatıraları, II. Abdülhamid döneminde yüksek devlet memuriyetinde bulunan tiyatro heveslisi bir gencin ailesini ve mesleğini bir köşeye bırakarak idealleri uğruna verdiği mücadelenin hikâyesidir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Çağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN: 978-605-4635-44-3

9 786054 635443